

Peter Freund își amintește:

... în '44 când au venit rușii în țară, nemții fugeau de ruși. Era un zvon că vor trece prin Timișoara nemții și că vor omorî toți evreii. Și toți evreii s-au refugiat la Lugoj. Familia mea a decis că eu, fiind mic - ar fi trebuit să mă ducă în spate - să fiu lăsat la Timișoara, la vecinul nostru neamț, Herr Daniel, un om foarte cumsecade. Noi locuiam încă la sanatoriu și dacă mergeți spre Poșta Mare, în clădirea următoare stătea domnul Daniel. Toată lumea știa că el avea un fiu, dar fiul său fiind în armata germană, a rămas în Rusia. Și atunci el a scos toate fotografiile cu acest fiu și a pus fotografiile ale mele, ca și cum aș fi fost fiul lui. Și de fapt ar fi mers, pentru că, deși sunt evreu, eu nu sunt circumcizat. Tatăl meu a fost medic în Germania și a trebuit să se refugieze de acolo și n-a vrut să mă circumcidă; știa prea bine că absența prepuțului servește la nașiști ca o carte de identitate a evreilor. Și deci aș fi putut trece drept creștin.

Cum știți, nemții nu au venit în Timișoara, au venit rușii în schimb. Gara a fost bombardată și de la Ascar se vedeau flăcările. Părinții au ajuns la Lugoj și bunica a văzut că nu m-au adus și pe mine și l-a dat afară pe taică-meu: „Măi, să-ți fie rușine! Ai lăsat copilul acolo! Și ce dacă e la un neamț, o să faci un mic efort și te duci după el.” Asta i-a spus și l-a trimis la Timișoara. Și-a venit înapoi și eu mă jucam pe stradă, plouase și eu mă jucam cu bărci din hîrtie de ziar. „Ce faci pe stradă? Dacă vin nemții?!” „Tăticule, n-au venit nemții, au venit deja rușii, sunt aici!” Taică-meu a vrut să vadă dacă apartamentul e-n ordine, a încuiat și am așteptat seara. (...) Am mers până la Freidorf pe jos și când am ajuns, la miezul nopții a fost un tren spre Lugoj; era la sfârșitul lui august sau în septembrie. Am mers cu un vagon de animale... Au durat, cei șaiszeci de kilometri până la Lugoj, șase ore! Am ajuns la Lugoj, bunica fusese dată afară din casa în care locuise atunci cînd a fost deportat unchiul meu și acum locuia lîngă gară, își cumpărase o casă acolo. Am ajuns și abia am mâncat micul-dejun că au început să sune sirenele. Am mers în adăpost; atunci a fost cea mai severă bombardare a Lugojului din tot războiul. Toată strada unde stătea bunica a fost distrusă, mai puțin două case, a bunicii și casa de vizavi. Noi ne-am refugiat de la Timișoara și am prins cea mai teribilă bombardare a Lugojului!

Extras din interviul realizat în 2007 de Smaranda Vultur, publicat în revista *Orizontul* în 2008. Interviul va fi publicat în volumul în pregătire *Destine evreiești în Timișoara din anii 1930 până azi* de Getta Neumann și Smaranda Vultur .